

Катерина Чмут,

Студентка групи ЖР-1

Факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя

Державного університету «Житомирська політехніка»

Ольга Гордійчук,

докторка політичних наук, кандидатка філософських наук, доцентка

кафедри журналістики та філософських студій,

Державний університет «Житомирська політехніка»

РОЛЬ МЕДІА У ФОРМУВАННІ ПОЛІТИЧНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ДОБИ ПОСТ ПРАВДИ

Сучасний інформаційний простір переживає фундаментальні трансформації, які науковці називають «епістемічною кризою» – ситуацією, коли люди втрачають спільну мову та єдині критерії перевірки фактів [7].

У епоху постправди класична істина, заснована на перевірених фактах і раціональній аргументації, поступово відходить на другий план, натомість домінантними стають емоції, суб'єктивні враження та особисті переконання аудиторії. Інформація дедалі частіше сприймається не через призму її достовірності, а через здатність викликати емоційний відгук, підтвердити вже наявні уявлення, відповідати ціннісним орієнтирам особистості чи соціальної групи. У такому середовищі значно зростає роль медіа, соціальних мереж та алгоритмів поширення контенту, які підсилюють ефект «інформаційних бульбашок», сприяють поляризації суспільства. Як наслідок, маніпулятивні практики, дезінформація та фейкові новини отримують ширші можливості впливу на громадську думку, що становить серйозний виклик для демократичних інститутів, політичної комунікації та процесів ухвалення рішень [3; 4].

Логічним продовженням цієї тенденції стає глибинна трансформація самої природи політики та механізмів її функціонування. Політика вже не є окремою автономною сферою діяльності, її невід'ємною складовою стають політичні комунікації, які визначають спосіб формування, поширення та сприйняття політичних смислів [9, с. 94]. Роль медіа набуває фундаментального значення у конструюванні політичної реальності.

Політична подія наразі вважається «реальною» не стільки тоді, коли вона відбулася фізично, скільки тоді, коли набула «віральності», тобто отримала масове поширення в інформаційному просторі. Це зміщує акцент з факту події на її медійне представлення та резонанс. У цьому контексті медіа та політичні актори утворюють своєрідний симбіоз, у межах якого найбільш ефективно просувається той наратив, що відповідає логіці цифрових платформ і алгоритмам поширення контенту. Важливо, що такий наратив не обов'язково відображає об'єктивну реальність, проте здатен формувати масові уявлення про неї [7]. Ця тенденція особливо небезпечна в умовах інформаційних та гібридних війн [2; 5], коли інформаційний простір є полем боротьби, а маніпуляція наративами стає інструментом досягнення стратегічних цілей.

Віральність штучно формується через скоординовані інформаційні кампанії, використання бот-мереж, таргетовану рекламу та алгоритмічне підсилення потрібного контенту, що дозволяє не лише викривляти сприйняття окремих подій, але й формувати альтернативні картини реальності, які впливають на політичні настрої, рівень довіри до інституцій, суспільну згуртованість.

У контексті гібридних загроз віральний контент часто апелює до страхів, ідентичності, ціннісних конфліктів, що значно підвищує його ефективність і ускладнює критичне осмислення інформації. У результаті інформаційний вплив має не менш серйозні наслідки, ніж

традиційні військові дії, оскільки дестабілізує політичну систему зсередини, посилює поляризацію суспільства та підриває здатність держави до консолідованої відповіді на зовнішні виклики.

Якщо раніше медіа виконували роль посередника між політиками та суспільством, забезпечуючи передачу та верифікацію інформації, то сьогодні спостерігається перехід до так званого «платформного суспільства» [6], де цифрові платформи (Facebook, Instagram, TikTok, X та ін.) перестають бути лише каналами комунікації, натомість вони активно впливають на структуру політичного дискурсу. Їхні алгоритми визначають, який контент стане видимим, отримає підтримку та поширення, а який залишиться непоміченим.

Сучасна трансформація механізмів впливу на суспільну думку свідчить про докорінну зміну парадигми контролю над інформаційним простором. Традиційна цензура як інструмент обмеження доступу до інформації поступово втрачає ефективність, поступаючись місцем більш складним і менш помітним практикам (наприклад, стратегії інформаційного надлишку). За умов перенасичення інформаційного середовища увага аудиторії стає обмеженим ресурсом, а відтак боротьба ведеться за інтерпретацію фактів, пріоритезацію, емоційне оформлення. Це створює сприятливі умови для маніпуляцій.

У стані перманентного інформаційного перенасичення аудиторія опиняється в ситуації, коли дефіцит уваги стає критичнішим за дефіцит даних, що ускладнює верифікацію істинного змісту серед масивів маніпулятивного контенту. Цей процес підсилюється використанням мікротаргенту на основі аналізу великих даних (Big Data), за допомогою яких політичні актори транслюють персоналізовані, а подекуди й взаємовиключні меседжі вузьким сегментам електорату, досліджуючи їхню ефективність у режимі реального часу. Відтак формується феномен алгоритмічної легітимності, де критерієм значущості або істинності контенту

виступає не його якісна валідація, а кількісні показники залученості. У цій системі інтерактивність перетворюється на пастку легітимації, де «економіка залученості» стає фундаментом політичного впливу.

Кожна цифрова взаємодія користувача (лайк, коментар, репост) фактично є формою «мікро-голосування», що легітимізує ідеї в ієрархії мережевих алгоритмів. Проте така активність значною мірою є ілюзорною, оскільки цифрова архітектура медіапростору, згідно з актуальними дослідженнями [1], сприяє виникненню «ехо-камер». Ці закриті інформаційні бульбашки провокують афективну поляризацію, що ми спостерігали, наприклад, під час виборчих процесів у США (2020 р.), у Бразилії (2022 р.), де цифровий розрив між таборами прихильників різних кандидатів став непереборним через алгоритмічне підкріплення вже наявних упереджень [4].

Додатковим інструментарієм у межах симбіозу медіа та політики виступає технологія астротурфінгу – автоматизованої імітації масової підтримки через мережі ботів [8], що створює штучний консенсус, змушуючи реальних індивідів підлаштовуватися під сконструйовану «більшість». У координатах постправди, де емоційний відгук переважає над раціональним аналізом, подібні механізми зумовлюють виникнення цифрової модифікації «спіралі мовчання». Користувачі уникають висловлення альтернативних думок, що не відповідають вірально домінуючому наративу, що остаточно закріплює віртуальну модель політичної реальності як єдино можливу.

Отже, взаємодія медіа та політики в умовах постправди є переходом від класичної демократії до платформного управління соціальною перцепцією, а також підтверджується онтологічна трансформація політичного факту: у стані епістемічної кризи фізична першооснова події поступається її цифровій віральності, де легітимність наративу визначається не істинністю, а здатністю до алгоритмічного масштабування.

Відповідно, формується феномен алгоритмічної легітимності: інтерактивність користувачів трансформується із вільного волевиявлення на механізм самовідтворення владних наративів. У цій системі економіка залученості стає новим базисом політичного впливу, де кількісні метрики мережевої активності автоматично конвертуються у статус «істинності» контенту, підпорядковуючи політичний зміст медіатехнологічним алгоритмам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. George A. The UK's Online Safety Bill: more revisions needed to ensure legislation tackles harms on the web. Global government forum. 2022. URL: <https://surl.li/nfizbo>
2. Hordiichuk O., Halapsis A., Kozlovets M. How the information warfare turns into full-scale military aggression: the experience of Ukraine. *Przegląd Strategiczny*. 2023. № 16. Pp. 345–362. DOI: <https://doi.org/10.14746/ps.2023.1.25>
3. Hordiichuk O., Vorkevych Yu. Trust in fake information in the post-truth era during wartime: a media-philosophical perspective. International research conference «THE DAYS OF SCIENCE OF THE FACULTY OF PHILOSOPHY – 2026», April 23-24, 2026. Pp.
4. Lance Bennett W., Livingston S. *The Disinformation Age*. 2021. URL: <https://surl.li/ofxnas>
5. Mishalova O., Hordiichuk O., Sokolovskyi, O. Russia's War in Ukraine as a "War for Identity" and Appropriation of Cultural Tradition. *ETHICS IN PROGRESS*. 2024. № 15(1). Pp. 73–94. DOI: <https://doi.org/10.14746/eip.2024.1.4>
6. Van Dijck J., Poell Th., De Waal M. The platform society as a contested concept. *Public values in a connective world*. 2018. URL: <https://surl.li/bborip>

7. Waisbord S. The elective affinity between post-truth communication and populist politics. *Communication Research and Practice*. 2018. 4(1). Pp. 17–34.

8. Woolley S. Propaganda, Social Media, and Political Bots. *Manufacturing Consensus*. 2023. URL: <https://surl.li/tnwnlq>

9. Гордійчук О. Вплив ментальності та політичних традицій українців на зміст та ефективність політичної комунікації. *Політичне життя*. Квіт 2025. С. 94-103. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.1.6>

10. Slyusar V. M., Khrystokin G. V., Yastrebova A. O. Is dialogue possible in the post-truth era? (Media philosophy and social and communication studies) *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Philosophical Sciences*. 2023. № 1 (93). P. 29 – 40.